

ساختار جامعه از منظر دین

آنچه جامعه را تشکیل می‌دهد، نوع انسان و روابطی است که انسان‌ها را به یکدیگر متصل می‌کند. علامه طباطبایی ضمن آنکه این رابطه را یک رابطه حقیقی بر می‌شمارد، برای جامعه هویتی قائل می‌شود که تولد و مرگ داشته و دارای قوایی مختلف همچون پیکره واحد انسان است؛ لذا بیان می‌شود که در اثر رابطه حقیقی میان افراد که شکل‌دهنده اجتماع است، یک سلسله قوا و خواص اجتماعی نیرومند به وجود می‌آید که وقتی بین فرد و جامعه، تعارض و تضاد درمی‌گیرد، قوای جامعه بر قوای فرد غلبه می‌یابد.

مباحث در این کتاب از نحوه تکوین جامعه آغاز گردیده و به بررسی علل و عوامل و هدف راهیابی دین و قوانین دینی در جامعه می‌پردازد.

مهم‌ترین موضوعات مورد بحث در این کتاب عبارتند از:

- اصول بنیادین پیدایش جامعه و شکل‌گیری روابط اجتماعی
- پیدایش برخی احکام در روابط اجتماعی در ادامه شکل‌گیری روابط اجتماعی
- اسلام و هویت بخشی به زن به عنوان یکی از ارکان اجتماع
- چگونگی و علت ورود دین به عرصه اجتماع
- علل اهتمام اسلام به جامعه و وضع شرایع
- نقش نبوت در کمال‌یابی انسان و اجتماع
- لزوم وجود حکومت در اجتماع و نقش انبیاء در اصلاح حکومت‌ها
- برخی قوانین مالی، جانی و دفاعی در حفظ کیان جامعه

این کتاب ضمن آنکه از تکون جامعه و منشأ این تکوین سخن می‌گوید، از منشأ اختلال‌هایی که جامعه با آن مواجه شد و نیز لزوم هدایت دینی برای کمال‌یابی فرد انسان نیز سخن به میان می‌آورد.

مهم‌ترین سوالات و شبهاتی که این کتاب به آنها پاسخ می‌گوید، عبارتند از:

۱. پایه تکوین و اصول بنیادین روابط اجتماعی و تشکیل اجتماع به کدام اصل فلسفی برمی‌گردد؟
۲. اصل استخدام چه نقشی در بنیان روابط اجتماعی دارد؟
۳. چه ارتباطی بین اصل تنازع و انتخاب با اصل استخدام وجود دارد؟
۴. اصل استخدام از وجود چه توانمندی‌هایی در انسان نشأت می‌گیرد؟
۵. آیا علت اختلاف‌های پیش آمده در جامعه و تشریح قوانین به اصل استخدام برمی‌گردد؟
۶. چگونه می‌توان روحیه استخدام در جامعه و روابط اجتماعی را مدیریت نمود؟
۷. راه‌های رفع اختلاف پدیدار شده در اجتماع چیست؟

۸. عدالت در ساختار اجتماع به چه معنا بوده و تفاوت عدالت در فقه و در لسان اهل بیت علیهم السلام با عدالت در اخلاق کدام است؟

۹. آیا قرآن مالکیت فردی و خصوصی را تأیید می‌کند؟

۱۰. منشأ و اساس اختلاف در نوع وظایف اجتماعی زنان و مردان چیست؟

۱۱. چرا احکام زن و مرد و حقوق اجتماعی‌شان متفاوت است؟

۱۲. علت و چگونگی راهیابی دین به عرصه اجتماع چیست؟

۱۳. عامل پیدایش اختلاف در جامعه کدام دو اصل فطری است؟

۱۴. علت اختلاف شرایع چیست؟

۱۵. علت اهتمام اسلام به اجتماع و وضع شرایع چیست؟

۱۶. آیا سنت اسلام با زندگی بشر قابل انطباق است؟

۱۷. آیا نظریه مبتنی بودن نظام اجتماع بر خواست اکثریت مورد تأیید اسلام است؟

۱۸. آیا تمدن غرب، هم سعادت اجتماع و هم سعادت فرد را به ارمغان می‌آورد؟

۱۹. پاسخ به اشکال وارده با مضمون نارسایی و عدم ضمانت اجرایی قوانین اسلام در جامعه چگونه است؟

۲۰. تفاوت حکومت اسلامی با سایر نظامات حکومتی چیست؟

۲۱. آیا عقل، انسان را از نیاز به نبوت بی‌نیاز نمی‌کند؟ لزوم وجود انبیاء با وجود عقل در انسان چیست؟

۲۲. با وجود فطرت، انسان چه نیازی به انبیاء دارد؟ آیا فطرت، انسان را از وجود انبیاء بی‌نیاز نمی‌کند؟

این کتاب می‌تواند مکملی برای کتب و مقالات زیر از آثار علامه باشد:

۱. روابط اجتماعی در اسلام

۲. تعالیم اسلام